

Fakta om alkoholrelatert fravær og andre konsekvenser for arbeidslivet

En rekke nasjonale og internasjonale studier dokumenterer at alkohol og rusbruk har negative konsekvenser for arbeidslivet. Det er påvist sammenhenger mellom rusmiddelbruk og fravær, ulykker, yteevne og kvalitet på utført arbeid. Sykefravær knyttet til alkoholforbruk knytter seg til effekter i form av ulykker og bakrus som svekker arbeidskapasitet, og dermed fører til økt risiko for sykefravær. Høyt alkoholforbruk er assosiert med økt risiko for en rekke somatiske og psykiatriske sykdommer som kan være årsak til sykefravær.

Alkoholrelatert fravær- noen sentrale tall

- 3,8 % av ansatte har vært borte fra jobb på grunn av rusmiddelbruk
- De som drikker mye har høyere sykefravær en de som drikker lite
- Alkoholrelatert sykefravær rapporteres oftest blant de med hyppige beruselsesfrekvenser, menn, unge og de med erfaring fra illegal rusmiddelbruk.
- En betydelig andel av korttidsfraværet kan tilskrives alkoholbruk
- Nesvåg anslår (basert på utregninger i Sverige) at omtrent 30 % av korttidsfraværet og 15 % av langtidsfraværet, skyldes alkoholbruk.
- En liter årlig økning i totalt forbruk er forbundet med 13 % økning i sykefravær blant menn.
- En av ti svarte at de hadde vært borte fra jobben «dagen derpå» i en studie gjennomført av MMI på oppdrag av Sosial- og helsedirektoratet.
- 8 % av de ansatte i tre transportbedrifter hadde hatt fravær fra jobben på grunn av at de hadde drukket alkohol dagen før.
- 7 % av de ansatte i en større IT-bedrift hadde hatt alkoholrelatert fravær, og 10 % av de ansatte i IT-bedriften hadde benyttet seg av muligheten til å jobbe hjemmefra på grunn av at de hadde drukket alkohol dagen før.
- I en studie gjennomført av MMI svarte 2 % av respondentene at de ofte roet seg med alkohol etter en stressende arbeidsdag, og 14 % at de av og til gjorde det.
- Nesten 1/3 av de svenske førtidspensjoneringene (uførepensjonering) skyldtes skjult alkoholmisbruk.
- Ikke alle studier peker i samme retning. Hammer (1999) fant på bakgrunn av postale undersøkelser ingen direkte sammenheng mellom rusmiddelbruk og sykefravær. Rapporten viser imidlertid at unge som rapporterer problemer forbundet med alkohol eller hasjbruk har en høyere sannsynlighet for fravær.

Arbeidsprestasjoner

Alkoholforbruk kan antas å påvirke arbeidsprestasjonene på ulike vis, som for eksempel redusert yteevne, høyere feilprosent og dårligere samarbeidsevne.

- For eksempel så rapporterer 29 % av ansatte at de har opplevd at rusmiddelbruken har ført til svekkelse av egen arbeidskapasitet.
- 18 % rapporterte at de hadde gjort mindre på jobben på grunn av alkoholbruk dagen før.
- 1/4 av de ansatte sa at de hadde vært mer ukonsentrerte eller mindre oppmerksomme på jobb på grunn av alkoholbruk dagen før.

Positive sider ved alkoholbruk

Arbeidsforskningsinstituttets spørreundersøkelse til norske bedrifter viser at 24 % av bedriftene som ikke har etablert et rusmiddelforebyggende arbeid, har unnlatt dette blant annet fordi alkoholbruken i virksomheten i hovedsak virket positivt inn på arbeidsmiljøet. Lie og Nesvåg (2001) fant at ansatte hadde opplevd positive konsekvenser av rusmiddelbruken i løpet av siste år.

- 60 % av de ansatte hadde opplevd at rusmiddelbruken hadde ført til at de slappet av etter en anstrengende arbeidsdag.
- 18 % hadde opplevd at rusmiddelbruken hadde ført til dempet jobbstress.
- 53 % hadde opplevd at rusmiddelbruken hadde ført til en styrking av sosiale relasjoner og fellesskap på jobben.

Utfordringen er å finne balansen mellom konstruktiv og destruktiv bruk av alkohol i relasjon til arbeidet og balansen mellom hensynet til fellesskapet og hensynet til den enkelte.

Litteratur

- Gjelsvik, R (2004): Utredning av de samfunnsmessige kostnadene relatert til alkohol. Notatserie i helseøkonomi. Rokkansenteret nr 07/04.
- Grimsmo, A., Rossow, I.(1997): Alkohol og sykefravær. Arbeidsforskningsinstituttet og Statens institutt for alkohol- og narkotika forskning, Oslo 1996. (SIFA rapport 3/97)
- Marklund, S., M.Bjurvaldt, C.Hogstedt, E.Palmer, T.Teorell (2005): Den höga sjukfrånvaron – problem och lösningar. Arbetslivsinstitutet, Stockholm.
- Lie, T. og S.Nesvåg, (2001). Rusmiddelbruk blant ansatte. Rogalandsforskning. Stavanger.
- Nesvåg, S. M. (2005): Alkoholkultur i norsk arbeidsliv. ”You could be yourself but where’s the Comfort in that”. Department of psychology. Faculty of Social Sciences. Universitetet i Oslo
- Nordstrom, T. (2005): Per capita alcohol consumption and sickness absence. *Addiction* 101: 1421- 1427, 2006
- Ose, S.O., H.Jensberg, R.E.Reinertsen, M.Sandsund, J.M.Dyrstad (2006): Sykefravær. Kunnskapsstatus og problemstillinger. SINTEF Helse, Rapport.
- Revheim og Buvik (2008, under publikasjon): Pengespillprosjektet. Studie i en IT-bedrift og i 3 transportbedrifter. AKAN kompetansesenter.
- Sagvaag, H. (2007): Alkoholbruk i tilknytning til arbeid. Ein kvalitativ studie i eit folkehelsevitenskapleg perspektiv. Doktoravhandling ved Nordiska högskolan för folkhälsovetenskap, Göteborg, Sverige
- Upmark, M. (1999): Alcohol, sickness absence, and disability pension - a study in the field of disease, ill health, psychosocial factors, and medicalisation. Doktorsavhandling från Karolinska Institutet. Stockholm, 1999.